

Per garantir la pervivència i l'estabilitat del territori, el paisatge i el medi ambient

*el canvi
segur*

Resum executiu

La crisi econòmica que es viu a Europa, Espanya i les Illes Balears, en gran mesura va esser provocada per la bombolla immobiliària i l'excés expansionisme territorial. Com a conseqüència de l'especulació sobre el territori, s'ha derivat una crisi no només social i democràtica, sinó també territorial i mediambiental.

A les Illes Balears, les polítiques ultraliberals desenvolupades pels governs del Partit Popular han desmuntat peça a peça tots els instruments urbanístics i territorials amb finalitats restrictives, per afavorir l'urbanisme "a la carta" (model Eurovegas). Ara per ara es donen noves expectatives urbanístiques a molts d'espais, que comprometen el seu futur, i que no serà fàcil tornar enrere.

Per redreçar la situació hem de posar en pràctica polítiques públiques amb un major nivell de sostenibilitat en les seves tres dimensions: econòmica, que garanteixi una major eficiència en l'ús del recursos; social, basada en la igualtat i en la redistribució de rentes; i mediambiental, per tal que deixem a les generacions futures un entorn natural millor que l'actual, al temps que reparem l'enorme dany que s'ha causat.

Els eixos d'aquesta nova política de reconducció es configuren, entre altres, en els següents punts:

1. Proposarem un Pacte pel Territori i el Paisatge per garantir la pervivència i estabilitat de polítiques consensuades sobre territori i paisatge, de lluita contra el canvi climàtic; i de gestió d'aigua, residus i habitatge.

2. Reconvertirem l'estoc d'habitatges i infraestructures sobre-dimensionades, amb solucions que garanteixin l'accés a l'habitatge per part dels ciutadans.

3. Practicarem l'adquisició pública d'habitatges protegits, amb l'increment del parc públic de lloguer, i establirem mecanismes pel lloguer social.

4. Facilitarem l'accés dels joves a l'habitatge, fent així possible l'emancipació, a través de plans específics d'habitatge per a joves.

5. Desplegarem de forma decidida mesures d'intermediació amb les entitats financeres en casos de desnonaments, acompanyades, quan sigui possible i es donin raons socials clares, de mesures d'expropiació temporal en casos de desnonament de l'habitatge habitual per part d'entitats bancàries.

6. A través de la millora de la Llei de Barris, apostarem per la intervenció en la ciutat consolidada front a nous desenvolupaments consumidors de nou sòl.

7. Reconvertirem, a petita escala, els espais turístics amb majors necessitats a través de la iniciativa conjunta entre sector públic i privat.

8. Afavorirem el desenvolupament dels sectors econòmics emergents, ubicant-los a l'interior dels teixits urbans per aprofitar les sinèrgies que puguin generar.

9. Garantirem la conservació dels sòls agraris i les zones rurals, evitant que es continuïn convertint en zones urbanes de baixa densitat i afavorint-hi la recuperació de l'activitat agrícola.

10. Practicarem una protecció radical dels espais naturals com a infraestructures verdes per a una millor qualitat de vida de les persones.

11. Consolidarem la Xarxa de Parcs Naturals, en prioritzarem la millora de la seva gestió a través de la millora en recursos tècnics i econòmics, i els ampliarem en alguns casos, com és el de sa Dragonera, ses Salines d'Eivissa i Formentera i Illots de Ponent, o el del Parc Nacional Marítim-Terrestre de Cabrera.

12. En una aposta pel transport públic, millorarem la xarxa de busos interurbans i a mitjà termini acabarem la xarxa ferroviària a Mallorca (Tren de Llevant i Tramvia de Palma) prioritzant la seva electrificació, la millora de les freqüències, estacions i integració amb tota la xarxa de transport públic per fomentar la intermodalitat.

13. Posarem en pràctica un Pla de Mobilitat Urbana per a la reducció dels viatges en transport privat, afavorint els modes col·lectius i no motoritzats.

14. Revisarem el Pla Director d'Energia per caminar cap a la progressiva implantació de les renovables. Incentivarem l'ús de les renovables a les instal·lacions públiques i habitatges que permetin tendir cap a les emissions 0 de CO2. Hi haurà un desmantellament progressiu de la central tèrmica d'Es Murterar a Alcúdia i apostarem pel gas a les centrals tèrmiques existents mentre no s'assoleix una major implantació de les renovables.

15. Un nou Pla Hidrològic coordinat amb els consells insulars garantirà la conservació dels aqüífers, la gestió eficient de l'aigua gravant fiscalment els consums abusius i promovent mesures d'estalvi i eficiència. Evitarem la privatització dels serveis municipals d'aigua i apostarem per la recuperació de la seva gestió pública.

16. Un nou Pla de Residus facilitarà la reducció progressiva de la incineració i dels abocadors en favor de la reducció, la reutilització i el reciclatge.

17. Exercirem accions públiques per tal de no permetre el tall de subministraments bàsics com l'electricitat o l'aigua a famílies en situació econòmica insostenible.

Per garantir la pervivència i l'estabilitat del territori, el paisatge i el medi ambient

En els darrers 30 anys la planificació territorial i urbana a les Illes Balears ha vingut marcada per tres factors principals:

- La lluita entre els sectors que empenyen el creixement sense límits i la part de ciutadania que vol una major defensa del territori i el paisatge.
- El procés d'urbanització funcional de tot el territori illenc, de la ma de l'activitat turística i l'activitat terciària, i del procés progressiu d'integració de les Balears en el marc internacional de la globalització.
- El debat sobre l'ús, disponibilitat i control dels recursos naturals (aigua, energia, etc.) i la generació i tractament de residus, en els espais limitats que són les Illes.

Les polítiques territorials i urbanístiques desenvolupades a les Balears des de la mateixa aprovació de l'Estatut d'Autonomia de 1983 ha estat un fidel reflex d'aquests tres elements. Partint del fet que el Pla Provincial de les Balears de 1973 donava carta jurídica a l'anomenat primer boom turístic, permetent la construcció a la pràctica totalitat del litoral illenc, les successives onades legislatives anaren marcades, en primer terme, per la voluntat de limitar aquesta carta blanca establerta des del Pla Provincial franquista. Es tractava principalment de protegir determinats espais d'alt valor ecològic i paisatgístic i, en segon terme, d'intentar ordenar, és a dir, modular les forces operants, en un sentit o altre, en el territori illenc.

La Llei 1/1984 fou la primera de tot el rosari de lleis i altres instruments per a l'ordenació urbana i territorial de les Balears dissenyats a tal fi, com són:

- La Llei d'Espais Naturals (1/1991).
- La Llei de Sòl Rústic (6/1997).
- Les Lleis d'Ordenació del Territori: la primera (1/1987), que crea les Directrius d'Ordenació Territorial (aprovades a través de la Llei 6/1999), i la segona (14/2000) que estructura el model de Plans Territorials Insulars

fruit del traspàs de competències als Consells. El més destacat de les DOT fou la contenció del creixement pel que fa a nous urbans i urbanitzables, la prohibició de creació de nous nuclis urbans "ex novo" i la limitació del creixement dels nuclis al litoral, recollint una de les principals aportacions dels POOT.

- Les Lleis de regulació de l'Oferta Turística, des dels anomenat "decrets Cladera" (Llei 1/1988) fins a la Llei General Turística de 1999.

- Les Lleis de creació dels Espais Naturals Protegits, vergonyosament retallats en alguns casos com els del Parc Natural de Llevant.

Des de la llei 1/1984 fins a l'aprovació del Pla Territorial/NNSS de Formentera (2010), s'han generat un gran nombre d'instruments urbanístics i territorials per a molts dels quals s'havia treballat amb un elevat grau de consens polític, tal i com succeí per exemple en la darrera modificació del Pla Territorial de Mallorca que eliminava les ART; sovint, s'ha de dir, amb un mal ús d'aquests instruments, que no han impedit la destrucció de paratges emblemàtics ni operacions urbanístiques vinculades a la corrupció i als interessos particulars.

Arribats a aquest punt, estam en un moment de canvi rellevant. Aquesta crisi ha deixat clar que les coses no tornaran a esser com abans. Una de les qüestions més transcendents de la nova situació és que el cert consens polític i social existent s'ha romput, i també en el tema territorial.

S'ha plantejat un nou escenari turístic. Ara torna interessar mirar cap a casa. Les distàncies han esdevingut importants. Els preus dels combustibles se mantenen i ja no se fan tants de viatges llargs. Això suposa importants implicacions sobre el territori i el medi ambient. Solament se mira el curt termini i la remuntada econòmica immediata, que ha de sorgir de les inversions privades, però amb la col·laboració del Govern, que treu unes normes "ad hoc" que faran possible els àgils guanys dels inversos, sense considerar els efectes d'aquestes modificacions normatives en el llarg termini. El territori i el paisatge són la matèria primera de la indústria turística, però ara no interessa – ni al Govern, ni als empresaris – posar l'accent aquí. Hem de vendre el que tenim, les fotos més idíl·liques per als diferents fòrums turístics, però no seguir amb l'antiga recepta d'intensificar el creixement i sobrecarregar el territori, retornar a la balearització.

Així, les polítiques ultraliberals desenvolupades pels governs del Partit Popular han desmuntat peça a peça tots els instruments urbanístics i territorials, tendint a eliminar qualsevol restricció territorial o urbanística per afavorir l'urbanisme "a la carta" (model Eurovegas), per sobre de qualsevol planificació. De manera que s'està desmuntant progressivament tot el sistema normatiu de protecció del territori que ens havia permès que, en els darrers 20 anys, la nostra evolució territorial no fos tan desenvolupista com a la resta dels espais mediterranis espanyols.

Amb aquest desmuntatge de la protecció s'estan donant noves expectatives urbanístiques a molts d'espais, que comprometen el seu futur, i que no serà fàcil de tornar enrere.

Els resultats sobre el territori, la societat i el medi ambient. Un diagnòstic qualitatiu

El resultat de l'aplicació dels instruments de planificació urbanística i territorial a les Balears ha estat més o menys desigual. Podem dir, a grans trets, que s'ha de destacar el pes que tenen, sobre el territori, la força dels fets consumats i les pressions per part de l'activitat econòmica.

Aquesta pressió ha suposat en molts casos que els plans s'hagin vist superats per la pròpia realitat. El manteniment de la disciplina urbanística en seria un dels casos més rellevants.

Així, les Balears no han estat alienes als processos de creixement urbanístic conseqüència de les polítiques de caràcter especulatiu dels darrers quinze anys que han afectat també tot el sud d'Europa, i que amb l'explosió de la bimbolla immobiliària han tocat sostre. Alhora, cada illa ha tingut processos evolutius diferents: major protecció a Menorca, major desenvolupisme a Eivissa, i una mica de cada cosa a Mallorca, segons les comarques.

Els punts destacats d'aquest procés serien els següents:

- S'ha aconseguit salvaguardar de la urbanització alguns espais emblemàtics. Des d'Es Trenc fins a Es Guix passant per sa Dragonera, Ses Salines d'Eivissa, S'Albufera des Grau a Menorca, els Canons d'Artà, i molts altres. Malauradament, com podem veure, alguns d'ells no definitivament: Muleta, cala Carbó, etc.
- Hi ha hagut un cert èxit en la protecció del litoral. Les Balears han edificat, "artificialitzat", el 13% del territori que ocupa l'extensió de 2.000 metres des de la primera línia de costa (any 2006). Al litoral mediterrani de la Península aquest percentatge oscil·la entre el 17% i el 50%.
- La política turística desplegada fins fa poc impedia el creixement de nova oferta hotelera -cosa que també interessava, fins ara, al sector- però no ha evitat escampar l'activitat arreu del territori, a través de les modalitats d'agroturisme/turisme rural i, sobretot, turisme residencial. No s'ha reeixit, llevat d'actuacions de caràcter puntual, en la necessitat de regeneració de les zones turístiques anomenades "madures", un dels objectius del POOT i de la Llei General Turística. Les operacions d'intercanvi de places per dur a terme "esponjaments" (eliminant places a primera línia a canvi de deixar construir a segona línia) tampoc han tingut èxit a nivell general i, en molts casos, se n'ha fet un mal ús (cas de les ART del PTI de Mallorca). El cas de la Platja de Palma és un cas apart, però exemplifica molt bé com encara no s'ha trobat una fórmula adequada per reconvertir aquestes zones.
- L'activitat econòmica no relacionada amb els serveis no ha acabat d'encaixar en la planificació territorial. L'agricultura i la indústria han anat a remolc de la terciarització de l'economia, i han anat quedant sempre relegades com a auxiliars o complementàries de l'activitat turística, sense plans específics que les potenciïn.

● La contenció realitzada sobre el creixement dels nuclis urbans, impulsada per les DOT de 1999 i posteriorment pels Plans Territorials Insulars, ha vingut acompanyada d'un increment de la dispersió d'usos urbans a tot arreu en forma, tant de noves urbanitzacions més extensives, com de la construcció d'unifamiliars en sòl rústic. La ciutat difusa que n'ha resultat ha pres la forma d'urbanitzacions de xalets a l'entorn de l'àrea metropolitana de Palma (per exemple, Marratxí), o bé de parcel·lacions i construcció d'unifamiliars en sòl rústic, afavorides de manera molt rellevant per les autopistes i autovies construïdes als anys 90 i principis dels 2000 que posen tot el territori a l'abast. És un model propi també del nostre entorn proper, importat i adaptat en versió mediterrània del model anglosaxó.

● Aquest model urbà genera hipermobilitat, pel fet que es deslliga totalment el lloc de residència dels llocs de treball, oci, serveis, etc. També ocasiona una pèrdua de qualitat paisatgística, necessitat de dotació de serveis d'entrada no existents, impactes ambientals sobre els aqüífers, i increment de l'exposició als riscos naturals, sobretot incendis i inundacions. Cal tenir en compte també el fet que aquesta ciutat difusa s'ha desenvolupat sense que hagi fet falta consumir pràcticament ni una hectàrea del nou creixement en urbà i urbanitzable previst per les DOT el 1999 (10% del sòl urbà i urbanitzable existent aleshores). De nou, hi ha diferències notables entre Eivissa (on el fenomen s'ha donat de manera molt exagerada) i Menorca, on gràcies a la protecció sobre el sòl rústic s'ha aconseguit evitar la seva transformació en zona residencial.

● La preeminència del cotxe privat com a mode de transport, afavorit per les grans infraestructures, i el model urbà generat ha donat lloc a la creació de nous espais comercials i equipaments de caràcter dispersos a les perifèries dels nuclis, vora les autopistes. Aquest fenomen ha marcat de forma molt rellevant l'estructura de la ciutat tradicional, sobretot pel que fa al perjudici sobre el petit comerç, així com pel trasllat de determinats equipaments públics de referència a l'exterior dels centres urbans. De nou la preeminència del cotxe privat com a mode de transport n'és la clau, ja que per accedir a aquests nous espais cal anar-hi en cotxe, amb els desavantatges que això suposa per a la gent que no pot anar en cotxe (infants i gent gran, principalment).

● Per contra, les polítiques de mobilitat desenvolupades no han tendit a potenciar els modes que es consideren més sostenibles: transport col·lectiu i modes no motoritzats (a peu i amb bicicleta). A escala insular ha mancat una aposta més decidida pel transport públic, i més encara en espais tan acotats com són les illes. A escala municipal, no s'han impulsat prou els modes de transport no motoritzats, ni un ús més eficient del vehicle privat.

● Les polítiques de regeneració dels centres urbans aplicades des dels anys 80 i 90 han permès recuperar alguns espais urbans emblemàtics, sovint de forma més cosmètica que profunda. Tot i així, no s'ha intervingut en zones dels centres urbans que no tenen el mateix valor que els centres antics, com les zones d'Eixample. Tampoc s'ha evitat, en molts casos, el fenomen anomenat "gen-

trificació": substitució de la població resident a una zona antiga-ment degradada com a conseqüència de la seva rehabilitació, i la seva reconversió en zona de luxe per a "elits" d'alt nivell econòmic, expulsant-ne part de la seva població tradicional. El cas de sa Calatrava de Palma potser en seria un dels més emblemàtics.

- No s'ha desenvolupat de forma general i clara una planificació dels equipaments bàsics que són grans vertebradors de la ciutat i el territori. Els equipaments sanitaris i educatius s'han anat construint sense una visió general del model a aplicar, sobretot pel que fa als equipaments de referència: Hospitals (cas emblemàtic de Son Espases), Universitat i, a nivell municipal, altres equipaments sanitaris i socioeducatius. Aquesta política suposa reforçar el model de dependència del vehicle privat i contribuir a la ciutat difusa. Un exemple clar n'és la construcció d'escoles a les perifèries dels pobles i ciutats, enlloc de construir-les al centre dels nuclis urbans.

- S'ha avançat tímidament en la qüestió de l'accés a l'habitatge i els aspectes socials de la ciutat. Les polítiques de provisió d'habitatge social i de regeneració de barriades, a imatge de la Llei de Barris catalana, no han tengut una implantació clara a les Balears. Tampoc s'ha promogut abastament una política integradora a nivell socioeconòmic en les ciutats i pobles, que permeti fer front als espais marginals i eviti la creació de zones de pobresa o repercuteixi en desavantatges socials en funció del lloc on s'habita.

- En termes de metabolisme ambiental, l'increment del consum d'aigua i energia, i la generació de residus, ha estat molt notable. Indicadors com les emissions de CO₂, la producció de residus per càpita o el consum diari d'aigua han crescut a ritmes superiors al creixement demogràfic, senyal que s'ha incrementat sobretot el consum per càpita d'aquests recursos. Cal comptar també els efectes de l'economia turística en aquests aspectes, que provoquen una forta demanda de recursos i produeixen un nombre molt elevat de residus en temporada alta. La generació energètica amb la central de carbó d'Es Murterar a Mallorca, i les emissions d'un parc mòbil sobredimensionat i consumidor de combustibles fòssils, contribueixen de forma decidida a l'efecte hivernacle que es constitueix com el principal actor del canvi climàtic. L'erosió del nostre sòl, la contaminació dels nostres aqüífers i del litoral són, sens dubte, la nostra responsabilitat, hipotequen el futur dels nostres fills i qüestionen a mitjà termini la nostra principal font de riquesa, el turisme.

- En termes de paisatge, a més d'alguns espais del litoral (Calvià, Port d'Andratx, etc.), els paisatges agrícoles i els de les zones urbanes a les perifèries de les ciutats i pobles són els que més degradació han patit. En les zones rurals de les Balears la dispersió dels usos urbans té dos efectes principals: la urbanització física quan s'edifiquen xalets en zones rurals, comportant també un canvi de la pròpia parcel·la primerament agrària per la seva reconversió en zona de jardí de la casa; i l'abandonament de les parcel·les agrícoles a causa del retrocés de l'activitat agrària, cosa que n'afavoreix la seva reforestació natural i la pèrdua de patrimoni agrari. En el cas de les perifèries urbanes, la construcció d'infraestructures viàries, la

ubicació de polígons de serveis i la manca de cura a l'hora de planificar aquests entorns, ha generat l'aparició de nous paisatges sovint marcats per zones abandonades entre zones de serveis i infraestructures que es treuen de la ciutat.

La crisi actual, un canvi de paradigma?

La crisi econòmica que es viu a Europa, Espanya i les Illes Balears, en gran mesura va esser provocada per la bombolla immobiliària i l'excessiu expansionisme territorial que ha provocat. Com a conseqüència, l'especulació sobre el territori ha derivat la crisi en un aspecte no només social i democràtic, sinó també territorial i mediambiental. De manera que una de les línies estratègiques a seguir ha de ser la de la protecció del territori i el medi ambient, per al bé de les persones, i del futur del nostre país.

La incorporació de principis com l'ecologisme i la sostenibilitat han de ser objectius de l'acció del sector públic, però no han de ser objectius únicament en l'àmbit de les polítiques de Medi Ambient o Territori, sinó que s'han d'incorporar i formar part de totes i cada una de les polítiques que es duguin a terme. D'aquesta manera els socialistes podrem garantir la solidaritat generacional en l'ús del capital natural, i podrem garantir també la igualtat d'oportunitats.

Hem d'assolir dins de les polítiques públiques un major nivell de sostenibilitat, en les seves tres dimensions: econòmica, garantint una major eficiència en l'ús del recursos; social, basada en la redistribució de rentes i la igualtat, i mediambiental, per tal que deixem a les generacions futures un entorn natural millor que l'actual, al temps que reparem l'enorme dany que s'ha causat al medi ambient aquestes darreres dècades.

A nivell de territori i medi ambient aquest punt de vista suposa molts grans reptes, com poden ser:

1) Reconvertir l'estoc d'habitatges i infraestructures sobredimensionades, desenvolupades com a conseqüència de la bombolla financera, o bé deconstruint tot allò que ha estat desenvolupat sense cap fonament, o bé apostant pel reciclatge i reconversió de tot l'estoc existent, oferint alhora solucions per a garantir l'accés a l'habitatge per part dels ciutadans.

2) Resoldre les conseqüències socioeconòmiques que genera l'elevada taxa d'atur, l'increment de la població sota el llindar de la pobresa i la gestió del problema generat sobre l'accés a l'habitatge. A nivell territorial això es manifesta en la degradació de les barriades amb més problemes socials.

3) Afavorir noves oportunitats de desenvolupament econòmic que permetin oferir alternatives sòlides al model d'abans de la crisi, de manera que s'avanci cap a una major solidesa en el model socioeconòmic il·lenc, en el sentit que sigui menys vulnerable als canvis econòmics de caràcter cíclic.

4) Establir un major control públic sobre el sòl i el procés d'urbanització, de manera que s'eviti caure de nou en l'ús de l'urbanisme com a eina purament especulativa, i no destinada al que hauria

d'esser, com és planificar la ciutat i el territori de forma participada, amb la prevalença dels interessos col·lectius enfront dels individuals.

5) Redimensionar les infraestructures, i aprofitar la baixada de la pressió sobre la xarxa viària per derivar part dels viatges realitzats en transport privat cap al transport públic. Hem d'apostar per evitar noves i grans infraestructures viàries, com ara les que es pretenen construir a Menorca o la Via Connectora a Mallorca, o d'altre tipus, com les noves inversions portuàries, com ara la del Molinar, S'Arenal de Lluçmajor o Sant Elm.

6) Apostar definitivament per polítiques de lluita contra el canvi climàtic, la conservació dels espais naturals, la gestió pública i eficient de l'aigua i una política de gestió de residus que definitivament permeti apostar pel reciclatge, la reutilització, i que tendeixi cap al desmantellament progressiu de la incineració dels residus.

Eixos per a una nova política de territori i medi ambient

La situació actual ens duu a un canvi de paradigma sobre el creixement.

Fins ara, el creixement havia estat sinònim de desenvolupament i benestar. Ens trobem ara davant d'una crisi del model ultra capitalista manifestada per un decreixement poblacional i un menor consum energètic. Aquesta crisi ens està deixant com a conseqüències molta més pobresa, un excés de territori "tancat" per usos urbans i un greu deteriorament dels recursos territorials, com ara el litoral, les platges, el paisatge, els aqüífers, etc., recursos que, de mica en mica, s'han anat comercialitzant i mercantilitzant.

L'acció depredadora del govern del Partit Popular ha legislat contra el territori de les Illes Balears. És necessària i urgent una revisió, modificació, derogació i harmonització de la normativa territorial de les Illes Balears, per tal de dotar de seguretat jurídica a un camp tan summament sensible i imprescindible. S'ha de garantir el compliment de la normativa pel que fa a la tramitació, informació i participació pública.

Per tant, hem d'apostar per una nova política territorial i ambiental encaminada a resoldre els grans reptes presents, tenint en compte les inèrcies que tenim sobre el territori, i per la necessitat de ser eficients i no malbaratar recursos, així com de protegir i recuperar un dels recursos més valuosos que tenim: el paisatge. I fent que el medi ambient sigui un element transversal en les polítiques a desplegar.

Els eixos d'aquesta política caldria fonamentar-los en un nou model, que s'ha d'articular mitjançant un PACTE PEL TERRITORI, consistent en proposar a les forces polítiques i socials un gran acord per garantir la pervivència i estabilitat de polítiques consensuades sobre territori i paisatge, lluita contra el canvi climàtic; gestió d'aigua i residus i habitatge.

1) Una gestió adequada dels teixits urbans:

- Aturar el creixement urbanístic, amb millora de la eficiència en l'ús del consum del sòl, apostant per la intervenció en la ciutat consolidada front a nous desenvolupaments consumidors de sòl no artificialitzat. Recuperant les ciutats i pobles com a espais per als ciutadans, eliminant barreres arquitectòniques per fer-les accessibles per a tots, afavorint la cohesió social, l'accés a l'habitatge, la qualitat de vida i la generació de noves oportunitats econòmiques, a través d'eines com la Llei de Barris, actualitzades amb les circumstàncies que tenim ara, i permetin també adquirir o emprar i rehabilitar edificis en desús, tant públics com privats, per a usos socials. Això ha d'implicar una inversió absoluta de les polítiques d'austeritat per polítiques d'inversió pública que recuperin barrades, millorin espais públics, reequipin la ciutat i ofereixin alternatives econòmiques per a petites i mitjanes empreses.
- Gestionant la ciutat difusa per impedir que s'escampi més, i treballant per cosir millor el territori oferint serveis de major proximitat a les zones ja desenvolupades; promovent plans de gestió i recuperació de les franges interurbanes, i afavorint el retorn a la ciutat dels equipaments, el comerç i els llocs de treball; dotant d'equipaments i serveis d'àmbit local a les zones residencials de baixa densitat, de manera que es generin nous espais de veïnatge i s'eviti la creació de polígons monofuncionals. Específicament promoure la millora de les infraestructures a les urbanitzacions a través de la cooperació entre totes les administracions.
- Apostant per la reconversió a petita escala, i a través de la iniciativa conjunta entre sector públic i privat, dels espais turístics amb majors necessitat; evitant el seu creixement i garantint la seva qualitat i connexió adequada amb la resta del territori, per evitar que siguin "illes" només al servei de l'activitat turística i desconectades de la resta.
- Afavorint el desenvolupament dels sectors econòmics emergents, ubicant-los a l'interior dels teixits urbans per aprofitar les sinèrgies que puguin generar; creant nous equipaments per a emprenedors i joves empresaris (espais de "coworking", viviers d'empreses, etc.); ajudant el petit comerç; fomentant la ubicació d'espais de recerca i innovació al si de les ciutats, i millorant equipaments d'alt valor afegit com biblioteques, espais culturals, espais per a creatius, etc.
- Apostant per l'eficiència ambiental, amb l'ús d'energies renovables, i per la qualitat dels espais públics, zones verdes i carrers; fomentant l'ús de les renovables a les instal·lacions públiques i habitatges que permetin tendir cap a les emissions 0 de CO2 i cap a l'autosuficiència energètica de cada poble i ciutat.
- Garantint la transparència i la participació ciutadana en l'elaboració dels instruments territorials i urbanístics.

Una millor gestió dels espais rurals i agraris

- Garantint la conservació dels sòls agraris i les zones rurals, evitant que es continuïn convertint en zones urbanes de baixa densitat i afavorint-hi la recuperació de l'activitat agrícola. Crear eines com els bancs de terres per evitar l'especulació amb les terres de cultiu i afavorir la posada en cultiu dels sòls agraris donant noves oportunitats de treball als joves pagesos.
- Afavorint la conservació i posada en valor de la biodiversitat pròpia de les Illes Balears incloent mesures de lluita contra espècies invasores, i de models sostenibles d'agricultura, ramaderia i pesca, desenvolupant noves iniciatives de suport als pagesos i ramaders, afavorint la recerca i innovació en indústries agroalimentàries, i apostant per l'agricultura ecològica, les varietats autòctones i la producció local, a través de millores en la seva comercialització, sobretot en els mercats propis i, especialment, en el sector turístic. En els espais protegits, creant marques específiques per als seus serveis i productes agraris que afavoreixin el desenvolupament socioeconòmic d'aquestes zones.
- Apostant per una protecció radical dels espais naturals de rellevància ambiental i el seu rol com a infraestructures verdes per a una millor qualitat de vida de les persones. Recuperant i millorant la dotació en recursos econòmics i tècnics per a la gestió dels nostres espais naturals. Revisant i millorant les eines de planificació dels Espais Naturals i dels llocs inclosos dins la Xarxa Natura 2000 en coherència amb les directives europees i internacionals, perquè tinguin la qualitat tècnica i les eines de conservació adequades a la importància d'aquests espais. Potenciant la divulgació dels valors naturals, i fomentant el seu ús responsable. Desplegant polítiques de gestió forestal adequades, encaminades a reduir al màxim el risc d'incendi i impedit que les zones afectades per un incendi puguin ésser urbanitzades. Adoptant polítiques de lluita contra l'erosió i la desertització del nostre sòl rural i forestal.
- Garantia de protecció definitiva dels espais naturals delimitats a les lleis de protecció autonòmiques i, en especial, del litoral.
- Deconstrucció d'espais protegits: els governs progressistes de les Illes Balears s'han caracteritzat per protegir una sèrie d'indrets, amb especials característiques mediambientals, territorials i paisatgístiques. Aquesta protecció la majoria de vegades s'ha fet per la greu amenaça que aquests indrets patien per mor de l'acció urbanitzadora. El que es pretén és que, de forma paral·lela a la protecció es deconstrueixin aquests espais, retornant-los al seu estat original. El finançament d'aquesta política de deconstrucció ha de passar per una nova fiscalitat verda.
- La Xarxa de Parcs Naturals que disposen les Illes Balears no és més que un exemple de la gran biodiversitat de la què gaudim. Per tant, s'ha de treballar en primer lloc per consolidar-los a través de l'aportació de recursos humans i econòmics per a la seva gestió, i ampliar-los en alguns casos, com és el de sa Dragonera, el Parc de ses Salines d'Eivissa i Formentera, els illots de Ponent d'Eivissa, o el

del Parc Nacional Marítim-Terrestre de Cabrera, multiplicant pràcticament per 10 la seva superfície marina i convertint-lo així en el major parc nacional d'Europa. Això ha de venir acompanyat de l'ampliació del patrimoni públic de sòl, entenent que aquest patrimoni públic serà el llegat que podran gaudir les generacions futures, ja que és des del sector públic que podem garantir que els recursos naturals estan al servei de la societat i no dels poders fàctics.

- Garantir la titularitat dels camins públics i la gestió adient de l'accés al medi rural i natural per part dels ciutadans.
- Desenvolupar noves eines de concertació entre el sector públic i els propietaris per a la conservació dels espais naturals i el paisatge, com els acords de Custòdia del Territori.
- Desenvolupar una política de paisatge fonamentada en el Conveni Europeu del Paisatge, a través d'una Llei de Paisatge, que estigui lligada amb els instruments d'ordenació del territori i urbanisme, i garanteixi actuacions i recursos econòmics per a recuperar els paisatges degradats i per garantir la conservació dels paisatges emblemàtics, com s'ha fet amb la Serra de Tramuntana de Mallorca, amb la Declaració de Reserva de la Biosfera de Menorca i la Declaració de Patrimoni Mundial d'Eivissa Biodiversitat i Cultura.

Ports i litoral

Evitar els grans projectes portuaris que amenacen el litoral de les nostres illes, com és el cas dels projectes des Molinar, o el de l'ampliació del Port de Palma. S'ha d'entendre que els ports també són infraestructures que condicionen les ciutats, de manera que les decisions a prendre a l'hora d'escometre la seva ampliació han d'estar en consonància amb el model urbà que cada ciutat i poble ha decidit. En el cas de Palma la solució passa per reordenar els usos portuaris de manera que es faci més eficient l'ús de tot el seu espai, tal i com han recomanat els Col·legis d'Arquitectes i Enginyers Navals.

Aplicar polítiques de gestió i conservació del litoral respectuoses amb la fragilitat de l'ecosistema litoral, com la implantació definitiva de la depuració terciària i el progressiu desmantellament dels emissaris, i d'altres mesures encaminades a mantenir la qualitat de les nostres aigües com a recurs ambiental de primer ordre a la mediterrània i també com a recurs econòmic bàsic per a les nostres illes.

Establir mesures de regulació dels fondejos amb punts d'amarrament ecològics i gestionats des de l'administració pública, eliminant els fondejos incontrolats sobre ecosistemes fràgils com els de la Posidonia oceànica, sobretot en zones com la de ses Salines d'Eivissa i Formentera on aquestes praderies estan declarades com a Patrimoni Mundial.

Canvi climàtic

Una aposta clara per a un nou model de mobilitat, basat en la necessitat de reduir l'impacte del transport privat i afavorir el transport públic eficaç i eficient:

- A escala insular, promocionant el transport públic i planificant de forma adequada el territori de manera que s'afavoreixi la proximitat i s'eviti la generació de desplaçaments; treballant més en la intermodalitat i la connectivitat de tots els modes de transport; afavorint també el desenvolupament d'un sistema de transport públic eficient i competitiu envers el vehicle privat, a través de la revisió del PDS de Transports i de la revisió i millora de la xarxa de autobusos interurbans. Potenciar el transport públic urbà i entre pobles de manera que permeti cobrir les necessitats dels joves estudiants, persones amb necessitats especials, els treballadors i la gent gran, a totes les illes i especialment les que tenen més mancances, com és el cas de Menorca.

- Apostar per un model d'infraestructures de transports amb una visió a mitjà i llarg termini. Quan els recursos econòmics ho facin viable, treballant per l'acabament de la xarxa ferroviària a Mallorca (Tren de Llevant i Tramvia de Palma), prioritzant l'electrificació de tota la xarxa i la millora de les infraestructures existents per fer que el tren sigui vertaderament una eina competitiva i còmoda per als i ciutadans. Així mateix, promoure la integració tarifària entre EMT de Palma i Consorci de Transports de Mallorca, i garantir unes tarifes reduïdes en tot el transport públic de les Balears especialment per als joves, sense distincions, i per als col·lectiu més desafavorits.

- A escala local, implantant Plans de Mobilitat Urbana que tendeixin a la reducció dels viatges en transport privat i afavoreixin els modes col·lectius i no motoritzats (a peu i en bicicleta), desenvolupant una xarxa de carrils bici que connecti amb una xarxa de vials no motoritzats a escala insular; la progressiva implantació de vehicles elèctrics a través d'una xarxa de punts de càrrega ben dissenyada, i la restricció dels cotxes privats als centres urbans afavorint la peatonalització dels carrers dels centres històrics i fomentant les noves tecnologies per millorar la informació per als ciutadans i afavorir que es decantin per modes de transport no contaminants.

- Treballant amb polítiques urbanes de reducció dels desplaçaments diaris i millorant l'accessibilitat dels ciutadans als llocs de treball i als centres administratius, creant eines tecnològiques i punts d'atenció a les barriades per evitar concentrar tots els punts d'atenció administrativa i zones comercials només als centres. D'aquesta manera es podrien reduir els fluxos de desplaçaments diaris des de la perifèria cap al centre.

- Afavorint i millorant el transport col·lectiu a les ciutats, en especial a Palma, millorant la seva xarxa per connectar les barriades i reduir les dificultats en l'accés al transport públic, sobretot en les zones amb major necessitat d'aquest servei.

- Proposant una Llei de Mobilitat que promogui l'aprovació d'aquests Plans i en garanteixi el finançament, de forma coordinada amb els Consells i el Govern.

un major control públic de l'energia, més eficiència econòmica i més qualitat ambiental:

el canvi
segur

- Revisant el Pla Energètic de les Illes Balears per fer una aposta ferma perquè les energies renovables arribin a ser majoritàries en els propers 20 anys; per l'ús de la biomassa de forma coordinada amb les polítiques forestals i de lluita contra els incendis forestals, i per l'autoconsum elèctric als habitatges i a les zones urbanes, treballant per al desmantellament racional i progressiu de la central tèrmica d'Es Murterar a Alcúdia, i reduint la dependència energètica de l'exterior, cosa que comportaria avantatges per la cessió del volum d'emissió de CO₂. En paral·lel, apostant per l'ús del gas enlloc d'altres combustibles a la resta les centrals tèrmiques i treballant en l'àmbit de la recerca per a impulsar noves experiències en l'àmbit de les renovables, sobretot a espais més reduïts com podria ésser l'illa de Formentera, on assolir la major part de subministrament elèctric a través de les renovables és més factible.
- Afavorint l'adopció de mesures d'estalvi energètic a l'àmbit domèstic, a les zones urbanes, inclòs les zones turístiques, a través de plans (certificació energètica, etc.) que tendixin a les emissions 0 de CO₂, i regulant el càlcul obligatori de la petjada de carboni de les activitats turístiques o esdeveniments de gran afluència, per tal que es puguin prendre mesures per mitigar aquesta petjada com la compra de drets d'emissió o inversió en actius verds, de manera que es camini cap a una emissió 0 de CO₂ en aquestes activitats.
- Garantint la transparència i el dret dels ciutadans a accedir a la producció energètica procedent de fonts renovables a través de l'autoconsum elèctric, reprenent les mesures que havia promogut el darrer govern socialista a l'Estat.
- Evitant els impactes que generen les noves esteses elèctriques, sobretot les d'alta tensió, promovent el seu soterrament si és necessari.

Aigua i residus

Garantir un ús eficient de l'aigua a través de:

- Un nou Pla Hidrològic que s'adapti a la Directiva Europea Marc de l'Aigua, i que no estigui al servei dels productors agraris extensius ni dels interessos urbanístics. Aquest Pla ha de garantir la conservació dels aqüífers, la gestió eficient de l'aigua gravant fiscalment els consums abusius i promovent mesures d'estalvi i eficiència, el seu tractament adequat a través de les depuradores i la protecció de les aigües litorals i zones humides com a espais d'alt valor ecològic. El Pla Hidrològic tindrà com a unitat bàsica d'anàlisi les conques hidrològiques, i cada illa comptarà amb el seu propi pla.
- Garantir l'ús i control públic de l'aigua com a dret bàsic dels ciutadans, evitant la privatització dels serveis municipals d'aigua i apostant per la recuperació de la seva gestió pública, com a recurs bàsic per a la ciutadania.

PSIB
PSOE

- Garantir el dret de la ciutadania a l'accés a l'aigua com a dret ambiental bàsic, garantint l'abastiment d'aigua de qualitat a tots els municipis. Millorant les polítiques de depuració d'aigües residuals i fomentant al màxim la connexió al clavegueram i la lluita contra la contaminació dels aqüífers subterranis per causa dels nitrats o d'altres tipus de contaminants.

Garantir un tractament adequat dels residus que tendeixi a la reducció progressiva de la incineració i dels abocadors en favor de la reducció, reutilització i reciclatge, i un major control públic de la seva gestió:

- Llei de Residus: les Illes Balears han abordat la problemàtica de la gestió i tractament de residus de forma heterogènia i desigual, incomplint entre d'altres el que disposa la llei 22/2011 estatal. Mallorca disposa de quatre forns incineradors; Menorca, Eivissa i Formentera d'abocadors; també Palma té un funcionament separat en quant a política de residus. La crisi econòmica ha fet que la producció de residus disminueixi, fent menys rentable les incineradores mallorquines i provocant l'aposta del Partit Popular per la importació de fems. Aquesta heterogeneïtat en la gestió dels residus a les Balears condueix a una manca de compliment dels objectius que marca la Unió Europea. Aquesta situació es pot pal·liar amb la redacció d'una Llei de Residus de les Illes Balears, que ha de tenir en compte la característica insular, amb l'objectiu de la Reducció, Reutilització i Reciclatge i apostant a mig i llarg termini per descartar la incineració com a eina de tractament del rebuig. Donant una solució als residus de la construcció i demolició de manera que puguin ésser destinats a la restauració de pedreres i s'evitin els abocaments incontrolats.
- Política de residus a nivell municipal: aposta per la implantació de sistemes de recollida porta a porta, gestió de la fracció orgànica per generar compost de qualitat per a ús domèstic, implantació de Sistemes de Dipòsit, Devolució i Retorn (SDDR) que s'ha demostrat que funcionen. Impulsar de nou campanyes de conscienciació i informació de cara a incrementar el compromís de la ciutadania amb la separació i reciclatge. En el marc autonòmic establir mesures per eradicar definitivament l'ús de bosses de plàstic a supermercats i comerços.
- Major control ambiental, mentre estigui en funcionament, de la incineradora de Son Reus, a través de l'establiment d'un Programa de Vigilància, Prevenció i Control en la Incineració, des del punt de vista de la salut pública humana i ambiental, millorant les eines d'anàlisi que actualment s'estan duent a terme.

Habitatge

A més de la potenciació i actualització de la Llei de Barris que permeti recuperar les zones urbanes, i que ha de ser una de les eines per gestionar millor l'habitatge, cal apostar per una veritable política d'habitatge social desenvolupada amb un PACTE PER L'HABITATGE, amb tots els agents socials i polítics que permeti gestionar adequadament l'estoc d'habitatges buits existents i incrementar el parc d'habitatge protegit, així com emprant tots els recursos estatals a l'abast de les Comunitats Autònomes:

- Adquisició pública d'habitatges protegits, amb l'increment del parc públic de lloguer, i establiment de mecanismes de posada en lloguer social de l'estoc d'habitatges buits que estan sobretot en mans de les entitats financeres per facilitar l'accés a l'habitatge dels joves i les famílies amb majors necessitats. Entre d'altres, a través de gravar fiscalment els habitatges buits i amb mesures públiques de garantia destinades als propietaris, i desenvolupar un conveni amb entitats socials i propietaris de pisos sense ocupar, per ubicar-hi persones o famílies de manera temporal fins que es trobi una solució al seu problema d'habitatge.
- Incrementar les cessions per a habitatges protegits en sòls urbanitzables.
- Facilitar l'accés dels joves a l'habitatge, fent així possible l'emanipació, a través de plans específics d'habitatge per a joves.
- Desplegar de forma decidida mesures d'intermediació amb les entitats financeres en casos de desnonaments, acompanyades, quan sigui possible i es donin raons socials clares, de mesures d'expropiació temporal en casos de desnonament de l'habitatge habitual per part d'entitats bancàries. Impulsar, en el nostre marc competencial, mesures de "segona oportunitat" per al cas d'impagaments hipotecaris en habitatges i activitats econòmiques.
- Acció pública per tal de no permetre el tall de subministraments bàsics com l'electricitat o l'aigua, sense que això suposi una acumulació de deute insostenible per les famílies, amb un "fons de compensació energètic", que han de mantenir les pròpies empreses subministradores.